

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

سیستم حساب‌های ادغام شده محیط زیستی و اقتصادی ایران

(حساب اقماری محیط زیست ایران-SEEAIRAN)

ابوالفضل خاوری نژاد

MBRI -RR-93019

گزارش پژوهشی

آبان ۹۳

www.mbri.ac.ir

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰

کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir

- دیدگاه و نظرات ارائه شده در این مقاله متعلق به نویسندگان بوده و لزوماً نظر پژوهشکده پولی و بانکی را منعکس نمی کند.
- کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به پژوهشکده پولی و بانکی می باشد، لیکن استفاده از نتایج این مقاله با ذکر منبع بلامانع است.

خلاصه گزارش اجرای طرح پژوهشی

سیستم حساب‌های ادغام شده محیط زیستی و اقتصادی ایران

(حساب اقماری محیط زیست ایران-SEEAIRAN)

ابوالفضل خاوری‌نژاد

۱- مقدمه

شناخت گسترده‌تر و عمیق‌تری که در دهه‌های اخیر نسبت به ارتباط توسعه پایدار^۱ با مقولات محیط‌زیستی حاصل گردیده، موجب شده است که موضوع ادغام مقولات اقتصادی و محیط‌زیستی در یک چارچوب واحد، مورد توجه جدی اقتصاددانان و صاحب‌نظران حوزه‌های مرتبط با اقتصاد توسعه قرار گیرد. به‌منظور پاسخ به این نیاز و ارائه تصویری چند بعدی، دقیق و قابل اتکا از روابط و تعاملات محیط‌زیست و اقتصاد، سیستم حساب‌های ملی ۱۹۹۳ (یا به اختصار SNA93) حساب اقماری محیط زیست را معرفی و تهیه آن را به کشورها توصیه نموده است. این حساب که عنوان آن «سیستم حساب‌های ادغام شده محیط زیستی و اقتصادی»^۲ است، نخستین بار در سال ۱۹۹۳ با عنوان نگارش موقت ارائه گردید و در سال ۲۰۰۳ ضمن اعمال تجدیدنظر گسترده به منظور استفاده کشورها انتشار عمومی یافت.^۳

در SNA93، حساب‌های اقماری به دو دسته حساب‌های اقماری داخلی و خارجی تقسیم شده‌اند. حساب‌های اقماری داخلی حساب‌هایی هستند که در آنها، حساب‌ها و مبادلات موجود در SNA93 به نحو جدیدی سازماندهی و تنظیم می‌شوند و در نتیجه، در این نوع از حساب‌ها، آنچه مورد توجه قرار می‌گیرد، باز آرایایی سیستم از نظر سطوح ادغام و تفکیک بوده و افزودن اطلاعات جدید و فراوری آن مورد نظر نیست. برعکس، در حساب‌های اقماری خارجی، بر اساس اطلاعات جدید، حساب‌هایی به سیستم اضافه شده و در نتیجه حوزه سیستم حساب‌های ملی گسترده‌تر از پیش می‌گردد. حساب‌های SEEA دارای هر دو ویژگی حساب‌های اقماری داخلی و خارجی می‌باشد.

۱ - توسعه پایدار به آنگونه از فرایند توسعه اطلاق می‌شود که علاوه بر آنکه در آن نیازهای نسل فعلی تأمین می‌گردد، توانایی نسل‌های آینده در تأمین نیازهای خود را محدود نساخته و آن را به مخاطره نمی‌اندازد.

2- System of Integrated Environmental and Economic Accounts (SEEA)

۳- لازم به ذکر است که نگارش جدید (۲۰۱۲) حساب‌های محیط‌زیستی، هماهنگ با نگارش جدید سیستم حساب‌های ملی ۲۰۰۸، در سال ۲۰۱۳ توسط دفتر آمار سازمان ملل متحد منتشر شده است.

عبارت محیط‌زیست که در عنوان حساب‌های ادغام شده محیط‌زیستی و اقتصادی گنجانده شده است، گویای این واقعیت است که آمارهای محیط‌زیستی بطور گسترده‌ای در آن مورد استفاده قرار می‌گیرد. اما باید خاطر نشان گردد که SEEA صرفاً مشتمل بر مجموعه‌ای از آمارهای مربوط به محیط‌زیست و اقتصاد نیست، بلکه سیستمی است که قابلیت آن را دارد تا با استفاده از مجموعه حساب‌هایی که بر اساس مفاهیم، روش‌ها، تعاریف و طبقه‌بندی‌های استاندارد به نحو سازگاری طراحی و تدوین شده‌اند، گستردگی و عمق تعدیلات لازم ناشی از مقولات مهم محیط‌زیستی نظیر برداشت از منابع طبیعی^۱ و فرسایش منابع طبیعی^۲ را بر متغیرهای اساسی و کلیدی اقتصاد، به صورت کمی نشان دهد. به طور خلاصه SEEA، در چارچوب جداول عرضه - مصرف (یا داده - ستانده) مقداری، پولی و دوگانه (مقداری و پولی)، جریان انواع کالاها و خدمات ناشی از دارایی‌های تولید شده و تولید نشده، و یا تجدیدپذیر و تجدیدناپذیر که دارای ارزش اقتصادی بازاری بوده یا برای آن ارزش احتسابی لحاظ شده است را در فرایند تولید، مصرف و انباشت، در قالب حساب‌های مختلف به صورت سازگاری نشان می‌دهد. حاصل این حساب‌ها تولید ناخالص داخلی، درآمد ملی، پس انداز ملی و سرمایه گذاری است که همگی بر اساس ملاحظات محیط‌زیستی تعدیل شده‌اند.

اجرای سیستم حساب‌های ادغام شده محیط‌زیستی و اقتصادی برای ایران که به اختصار SEEAIRAN نامیده می‌شود، طی یک طرح پژوهشی در پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی به صورت پایلوت به انجام رسید. همانند سایر حساب‌های کلان و به منظور استاندارد کردن روش‌های مورد استفاده در تهیه جداول و برآوردهای ارقام مندرج در آن، در فرایند اجرای این سیستم، دستورالعمل‌ها و کتاب‌های راهنمای منتشره توسط سازمان‌های مسئول بین‌المللی مبنای کار بوده است. با وجود این، همان‌گونه که در این متون نیز مورد اشاره قرار گرفته است، هنوز نمی‌توان از استاندارد کردن همه مراحل تهیه حساب‌های اقماری محیط‌زیست سخن گفت. به همین منظور تجربیات کشورهای پیشگام در این عرصه نیز مورد توجه و استفاده قرار گرفته است.

از آنجا که لازم بود در تهیه جداول مذکور، بدون اجرای هیچ طرح آماری جدید، از اطلاعات موجود و در دسترس استفاده شود، سال ۱۳۷۸ به عنوان سال آغاز اجرای طرح در نظر گرفته شد. آنگاه به منظور کنترل سازگاری‌های بین زمانی، فرایند تهیه جداول مذکور تا سال ۱۳۸۱ امتداد یافت. یادآور می‌شود که یکی از پیش نیازهای تهیه حساب‌های ادغام شده محیط‌زیستی و اقتصادی، در اختیار داشتن جداول داده - ستانده یا عرضه - مصرف اقتصادی است که آخرین جداول آماری موجود در بانک مرکزی به جداول سال ۱۳۷۸ باز می‌گردد.

مطابق با آنچه که مورد اشاره قرار گرفت، می‌توان گفت که اجرای حساب‌های ادغام شده محیط‌زیستی و اقتصادی، مقتضیات آماری بسیار گسترده‌ای را طلب می‌کند که خوشبختانه بخش قابل توجهی از آن، به‌ویژه بخش آمارهای اقتصادی به صورت بالفعل یا

1- Depletion
2- Degradation

بالقوه در بانک مرکزی وجود دارد. با وجود این، در حوزه آمارهای محیط‌زیستی کشور با کاستی‌های زیادی روبه‌رو است. در واقع، یکی از اهداف اجرای این طرح پژوهشی، شناسایی شکاف‌های آماری در تهیه جداول **SEEAIRAN** بوده است.

با توجه به مقتضیات آماری تهیه این جداول از یک سو و بضاعت آماری کشور بویژه در حوزه آمارهای محیط‌زیستی از سوی دیگر، فرایند کامل کردن مازول‌های مختلف جداول **SEEAIRAN** در دو لایه اصلی (۱) استفاده از آمارهای مستقیم و (۲) ارقام برآورد شده انجام پذیرفت. منظور از آمارهای مستقیم در عبارت اخیر، آمارهایی است که توسط مراکز تهیه و تولید آمارهای رسمی کشور نظیر بانک مرکزی و مرکز آمار و نیز دستگاه‌های متولی نظیر وزارت، سازمان و نظایر آن (وزارت جهاد کشاورزی، وزارت نیرو، گمرک و ...) تهیه و ارائه شده است. علاوه بر آن، آمارهای مستقیمی که با استفاده از روش‌های استاندارد فراوری شده و در جداول جای داده شده است نیز در این لایه طبقه‌بندی می‌شود. در لایه دوم، سایر ارقام که مطابق با روش‌های معمول در حساب‌های ملی برآورد می‌گردند، قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر، در شرایطی که آمار مستقیم توسط نهادهای رسمی تهیه و منتشر نمی‌شود، همانند رویه معمول در حساب‌های کلان، از روش‌های جایگزین استفاده می‌گردد. واضح است که در زمینه برآورد ارقام غیرمستقیم نیز روش‌های شناخته شده و توصیه شده‌ای وجود دارد که در این طرح پژوهشی از آن‌ها استفاده شده است.

۲- جداول و خروجی‌ها

ماحصل اجرای طرح پژوهشی حساب‌های ادغام شده محیط‌زیستی و اقتصادی ایران، جداولی است که مطابق با چارچوب‌های استاندارد تهیه شده است. در زیر ضمن ارائه فهرست هریک از این خروجی‌ها، خلاصه و فشرده جداول استخراج شده نیز خواهد آمد (جداول سال ۱۳۸۱ به عنوان نمونه).

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

۱-۲ - جداول عرضه - مصرف پولی (ریالی) اقتصاد ایران

جداول عرضه - مصرف ریالی اقتصاد ایران با ۲۵ فعالیت (بر اساس طبقه‌بندی ISIC) و ۲۵ محصول (بر اساس طبقه‌بندی CPC) برای سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۱ تهیه شده است. همان‌گونه که قبلاً اشاره شد، جداول سال ۱۳۷۸ آن ماخوذ از جداول آماری سال ۱۳۷۸ بانک مرکزی است و برای سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۱ به صورت نیمه آماری تهیه شده است.

خلاصه جداول عرضه - مصرف اقتصاد ایران ، سال ۱۳۸۱

جدول مصرف میلیارد ریال	فصلی‌ها							مجموع	تولید محصولات صنعتی	برق، گاز و آب	ساختن	ظرفیت‌های خدماتی	جمع صادرات واسطه	مخارج مصرفی بخش خصوصی	مخارج مصرفی دولت	تنگن سرمایه ثابت داخلی	صادرات کالاها و خدمات	تغییر در موجودی ابزار	جمع مصرف نهایی	تقاضای کل
	شماره	۱	۲	۳	۴	۵	۶													
محصولات کشاورزی و ماهیگیری	۹,۷۹۲	۱	۳۰,۱۹۸	۲۴	۳۸	۹۹۴	۴۱,۰۴۷	۰	۰	۰	۰	۵۷,۳۳۱	۰	۰	۰	۰	۰	۷۷,۳۳۴	۱۱۸,۳۷۱	
نفت خام و گاز طبیعی	۰	۲	۱۲,۷۴۸	۰	۹۴۸	۰	۱۳,۶۹۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۳,۸۹۸	۱۶۷,۵۹۴	
سایر محصولات معدنی	۰	۳	۷,۲۹۷	۲۴۵	۲۴	۸	۸,۴۲۸	۰	۶۱۹	۰	۰	۱۹۰	۰	۰	۰	۰	۰	۷۹۶	۹,۰۲۲	
محصولات صنعتی	۱۰,۰۶۸	۴	۳۶۵	۵۱۶	۴۸,۷۴۵	۱,۹۹۰	۴۱,۰۳۶	۴۸,۷۴۵	۰	۰	۰	۱۸۳,۶۸۲	۲۱۳,۵۹۶	۰	۰	۰	۰	۳۴۸,۱۱۱	۵۸۱,۷۰۷	
برق، گاز، تصفیه و توزیع شده و آب	۷,۷۹۷	۵	۴۰	۱۸۸	۶,۶۲۳	۲۷	۴,۴۳۹	۰	۱,۱۶۵	۰	۰	۹,۰۴۴	۲۰,۴۲۸	۰	۰	۰	۰	۹,۰۴۴	۲۹,۳۳۴	
ساختن	۵۳	۶	۰	۲۲	۰	۷۲۵	۵,۹۷۲	۰	۰	۰	۰	۲,۸۲۲	۷,۷۴۷	۰	۰	۰	۰	۱۰۶,۵۳۸	۱۱۷,۱۲۸	
خدمات	۸,۲۷۹	۷	۲,۸۸۱	۶۲۷	۴۷,۴۰۰	۱۲,۱۰۶	۶۲,۵۸۲	۲۲,۷۷۷	۰	۰	۰	۲۱۹,۸۶۵	۱۵۸,۴۴۴	۰	۰	۰	۰	۲۲,۰۱۰	۵۷۹,۰۲۴	
جمع مصرف به قیمت‌های پایه	۴۶,۰۲۱		۳,۳۷۲	۳,۳۷۲	۲۱۶,۰۱۵	۷۲,۱۳۸	۱۱۷,۰۳۲	۴۶۳,۲۳۸	۰	۰	۰	۴۷۲,۹۶۶	۱۲۳,۱۸۹	۰	۰	۰	۰	۴۸۰,۸۴۳	۱,۰۳۸,۹۳۴	
خالص مالیات‌های بر محصول	-۱,۵۹۸		۱۸	۳۹	-۴,۱۷۵	۲۳۴	-۱,۶۵۷	۰	۰	۰	۰	-۵۰,۰۸۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲,۵۷۷	۳,۰۸۵,۹۶۹	
جمع مصرف به قیمت‌های خریداران	۳۴,۴۲۳		۳,۳۹۰	۳,۳۹۰	۲۱۱,۸۴۰	۷۰,۴۶۳	۱۱۵,۳۷۵	۴۶۱,۵۸۱	۰	۰	۰	۴۲۲,۸۸۵	۱۲۳,۱۸۹	۰	۰	۰	۰	۴۹۳,۴۲۰	۱,۰۴۰,۸۴۲	
جمع ارزش افزوده ناخالص	۱۱۰,۵۹۲		۱,۶۸۰,۹۸۸	۵,۸۵۳	۱۳۵,۱۰۱	۱۹۰,۰۵۷	۴۱۶,۴۸۴	۲۳۸,۳۴۴	۰	۰	۰	۹۱۹,۷۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۸۱,۳۰۹	
جمع ستانده به قیمت‌های پایه	۱۴۵,۰۱۵		۱,۷۱۰,۴۸۸	۷,۵۵۴	۳۴۶,۹۴۱	۳۶۰,۲۸۸	۱۱۶,۴۳۹	۵۵۷,۵۸۴	۰	۰	۰	۱,۳۸۱,۳۰۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۸۱,۳۰۹	

خلاصه جداول عرضه - مصرف اقتصاد ایران ، سال ۱۳۸۱

جدول عرضه میلیارد ریال	فصلی‌ها							مجموع	تولید محصولات صنعتی	برق، گاز و آب	ساختن	ظرفیت‌های خدماتی	جمع ستانده به قیمت‌های پایه	واردات کالاها و خدمات	عرضه کل به قیمت‌های پایه	خالص مالیات‌های بر محصول	حالیته‌های محل و نقل و ابرزگانی	عرضه کل به قیمت‌های خریداران
	شماره	۱	۲	۳	۴	۵	۶											
محصولات کشاورزی و ماهیگیری	۱۰,۶۰۱	۱	۳۰,۱۹۸	۲۴	۳۸	۹۹۴	۴۱,۰۴۷	۰	۰	۰	۰	۵۷,۳۳۱	۰	۰	۰	۰	۷۷,۳۳۴	۱۱۸,۳۷۱
نفت خام و گاز طبیعی	۰	۲	۱۲,۷۴۸	۰	۹۴۸	۰	۱۳,۶۹۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۳,۸۹۸	۱۶۷,۵۹۴
سایر محصولات معدنی	۰	۳	۷,۲۹۷	۲۴۵	۲۴	۸	۸,۴۲۸	۰	۶۱۹	۰	۰	۱۹۰	۰	۰	۰	۰	۷۹۶	۹,۰۲۲
محصولات صنعتی	۳۱,۰۹۷	۴	۳۶۵	۵۱۶	۴۸,۷۴۵	۱,۹۹۰	۴۱,۰۳۶	۴۸,۷۴۵	۰	۰	۰	۱۸۳,۶۸۲	۲۱۳,۵۹۶	۰	۰	۰	۳۴۸,۱۱۱	۵۸۱,۷۰۷
برق، گاز، تصفیه و توزیع شده و آب	۷,۷۹۷	۵	۴۰	۱۸۸	۶,۶۲۳	۲۷	۴,۴۳۹	۰	۱,۱۶۵	۰	۰	۹,۰۴۴	۲۰,۴۲۸	۰	۰	۰	۹,۰۴۴	۲۹,۳۳۴
ساختن	۲۵۴	۶	۰	۲۲	۰	۷۲۵	۵,۹۷۲	۰	۰	۰	۰	۲,۸۲۲	۷,۷۴۷	۰	۰	۰	۱۰۶,۵۳۸	۱۱۷,۱۲۸
خدمات	۸,۲۷۹	۷	۲,۸۸۱	۶۲۷	۴۷,۴۰۰	۱۲,۱۰۶	۶۲,۵۸۲	۲۲,۷۷۷	۰	۰	۰	۲۱۹,۸۶۵	۱۵۸,۴۴۴	۰	۰	۰	۲۲,۰۱۰	۵۷۹,۰۲۴
جمع عرضه به قیمت‌های پایه	۱۱۰,۵۹۲		۱,۶۸۰,۹۸۸	۵,۸۵۳	۱۳۵,۱۰۱	۱۹۰,۰۵۷	۴۱۶,۴۸۴	۲۳۸,۳۴۴	۰	۰	۰	۹۱۹,۷۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۸۱,۳۰۹
خالص مالیات‌های بر محصول	-۱,۵۹۸		۱۸	۳۹	-۴,۱۷۵	۲۳۴	-۱,۶۵۷	۰	۰	۰	۰	-۵۰,۰۸۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲,۵۷۷
عرضه کل به قیمت‌های خریداران	۱۰۸,۹۹۴		۱,۶۸۰,۹۸۸	۵,۸۵۳	۱۳۵,۱۰۱	۱۹۰,۰۵۷	۴۱۶,۴۸۴	۲۳۸,۳۴۴	۰	۰	۰	۹۱۹,۷۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۸۱,۳۰۹
عرضه کل به قیمت‌های عرضه‌کنندگان	۱۰۸,۹۹۴		۱,۶۸۰,۹۸۸	۵,۸۵۳	۱۳۵,۱۰۱	۱۹۰,۰۵۷	۴۱۶,۴۸۴	۲۳۸,۳۴۴	۰	۰	۰	۹۱۹,۷۲۸	۰	۰	۰	۰	۰	۱,۳۸۱,۳۰۹

۲-۲ - جداول عرضه - مصرف مقدری اقتصاد ایران

این جداول به صورت مقدری (تناز) با ویژگی‌هایی که درباره جداول عرضه - مصرف ریالی گفته شد (۲۵ فعالیت و محصول) برای سال‌های ۱۳۷۸ تا ۱۳۸۱ و برای اولین بار در کشور تهیه گردید که در زیر فشرده جداول سال ۱۳۸۱ ارائه شده است.

خلاصه جداول عرضه - مصرف مقدری اقتصاد ایران ، سال ۱۳۸۱

جدول عرضه هزار تن	فعالیت‌ها	شماره	محصولات									
			۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷			
محصولات کشاورزی و ماهیگیری	کشاورزی و ماهیگیری	۱	۹۳,۴۰۹	۰	۰	۲۶,۴۷۴	۲,۹۷۶,۲۷۸	۰	۰	۰	۰	۰
نفت خام و گاز طبیعی	استخراج نفت خام و گاز طبیعی	۲	۰	۲۴۹,۷۲۰	۰	۵,۳۷۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سایر محصولات معدنی	استخراج سایر معادن	۳	۰	۱۲۶,۰۰۲	۰	۲	۹	۰	۰	۰	۰	۰
محصولات صنعتی	تولید محصولات صنعتی	۴	۸۴۵	۰	۴,۷۹۱	۱۵۰,۸۳۷	۱,۰۶۳۵	۷۲۹	۰	۰	۰	۰
برق، گاز تصفیه و توزیع شده و آب	تولید برق، گاز تصفیه و توزیع شده و آب	۵	۰	۰	۰	۴,۸۶۵	۲,۰۰۱۳,۷۸۷	۰	۰	۰	۰	۰
ساختمان	ساختمان	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۱۲۶,۳۸۴	۰	۰	۰	۰
خدمات	خدمات	۷	۵۱۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع			۹۴,۷۷۳	۲۴۹,۷۲۰	۱۳۰,۸۷۴	۱۹۰,۸۲۷	۴,۹۹۱,۰۷۰	۱۲۵,۱۱۹	۰	۰	۰	۰

خلاصه جداول عرضه - مصرف مقدری اقتصاد ایران ، سال ۱۳۸۱

جدول مصرف هزار تن	فعالیت‌ها	شماره	محصولات														
			۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲			
محصولات کشاورزی و ماهیگیری	کشاورزی و ماهیگیری	۱	۲۸,۴۶۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
نفت خام و گاز طبیعی	استخراج نفت خام و گاز طبیعی	۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
سایر محصولات معدنی	استخراج سایر معادن	۳	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
محصولات صنعتی	تولید محصولات صنعتی	۴	۲۲,۳۲۷	۱۵۸	۴۱۲	۳۴,۴۸۳	۷,۷۳۳	۳۸,۶۸۲	۲۶,۲۲۱	۱۳۰,۰۴۶	۵۱,۹۲۹	۲,۴۹۱	۰	۰	۰	۰	۰
برق، گاز تصفیه و توزیع شده و آب	تولید برق، گاز تصفیه و توزیع شده و آب	۵	۲,۹۸۷,۰۸۰	۱,۶۰۰	۳۰,۰۵۶	۱۶۵,۴۸۶	۲۴,۳۸۰	۲۹۲	۱۲۲,۰۱۵	۳,۳۳۰,۹۰۷	۱,۶۶۳,۶۶۰	۹۱۰	۰	۰	۰	۰	۰
ساختمان	ساختمان	۶	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
خدمات	خدمات	۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
جمع			۳,۰۰۸,۱۷۳	۱,۸۲۰	۳۴,۶۵۶	۳۹۸,۲۸۶	۱۰۴,۷۷۸	۶۹۰,۰۲۵	۱۵۵,۶۰۰	۳,۸۰۲,۳۳۴	۱,۷۵۳,۹۵۱	۱۱۶,۸۷۱	۰	۰	۰	۰	۰

۳-۲ - جداول عرضه - مصرف مقداری اقتصاد و محیط زیست ایران

این جداول حاصل ادغام جداول عرضه - مصرف مقداری اقتصاد و جداول عرضه - مصرف مقداری محیط‌زیست ایران است. بنابراین، بخش جداول عرضه - مصرف مقداری اقتصاد ایران از مرحله ۲-۲ با بخش جدید محیط‌زیستی ترکیب شده و جداول ترکیبی به‌دست آمده است. جداول عرضه - مصرف مقداری محیط زیستی ایران دارای سه بخش عمده منابع طبیعی (شامل نفت، گاز، سایر منابع زیرزمینی، چوب (جنگل)، ماهی و آب) داده‌های اکوسیستم (شامل آب، اکسیژن و سایر) و پسماندها شامل پسماندهای منتشره در هوا (منواکسید کربن، دی اکسید کربن، اکسیدهای نیتروژن، دی اکسید گوگرد، هیدروکربورهای نسوخته، الئیدها و گرد و غبار)، پسماندهای منتشره در آب (شامل P و N و سایر) و نیز سایر پسماندها، می‌باشد. لازم به ذکر است جداول مذکور برای اولین بار در کشور تهیه شده است.

کل مصرف	تراز مواد	پسماند		اقتصاد					محیط زیست		
		محیط زیست ملی	ذخای خارج	مصرف	فعالیت	محصول	محصول	فعالیت	محصول	ذخای خارج	
		جمع کل	صادرات محصول	تشکیل سرمایه ثابت	تغییر در موجودی	مصرف نهایی	فعالیت	محصول	محصول	فعالیت	محصول
خلاصه جدول عرضه - مصرف مقداری اقتصاد و محیط زیست ایران - سال ۱۳۸۱ - ارقام به هزار تن											
۵,۸۱۸,۳۸۷	۰		۱۳۱,۳۷۷	۱۳,۸۵۴	۱۱۶,۸۷۱	۱,۷۵۴,۹۵۱	۳,۸۰۲,۳۴۴			محصول	محصول
۷,۰۹۶,۲۶۵	۰	۱,۳۱۴,۲۴۴							۵,۷۸۳,۰۲۲	فعالیت	فعالیت
۱,۹۰۶,۲۱۳	۵,۷۵۴	۱,۹۰۰,۴۵۸								مصرف نهایی	مصرف
۱۳۰,۷۲۵	۱۱۱,۱۱۶	۱۹,۶۰۹								تشکیل سرمایه	سرمایه
۱۳۱,۳۷۷	۹۶,۰۱۲								۳۵,۳۶۵	واردات محصول	ذخای خارج
	-۲,۶۶۱,۵۳۵							۲,۶۶۱,۵۳۵		منابع طبیعی	محیط زیست ملی
								۰			ذخای خارج
	-۷۸۴,۴۱۳					۱۵۲,۲۶۲	۶۳۲,۱۵۱			داده های اکوسیستم	محیط زیست ملی
											ذخای خارج
											محیط زیست ملی
											ذخای خارج
۳,۲۳۳,۳۱۰	۳,۲۳۳,۰۷۴							۳۳۶		پسماند	
۱۲,۴۹۷,۸۹۰	۰	۳,۲۳۳,۳۱۰	۱۳۱,۳۷۷	۱۳,۸۵۴	۱۱۶,۸۷۱	۱,۹۰۶,۲۱۳	۷,۰۹۶,۲۶۵	۵,۸۱۸,۳۸۷		کل عرضه	

۴-۲- حساب هزینه‌های حفاظت محیط زیست^۱

هزینه‌های حفاظت محیط‌زیست به مجموعه هزینه‌های انجام شده توسط بخش‌های نهادی مختلف که به کاهش یا حذف آلودگی و فروسایبی محیط‌زیست یاری می‌رساند، اطلاق می‌شود. این جداول برای اولین بار در ایران و در قالب جداول سه‌گانه زیر تهیه شده است:

۱-۴-۲- جداول هزینه‌های ملی محصولات محیط زیستی

۲-۴-۲- جداول عرضه داخلی خدمات حفاظت محیط زیست

۳-۴-۲- جدول عرضه - مصرف خدمات حفاظت محیط زیست

این جداول از ترکیب جداول به‌دست آمده در ۱-۲ تا ۳-۲ حاصل می‌گردد. به این جداول ترکیبی یا دوگانه^۲ نیز اطلاق می‌شود.

۵-۲- جداول عرضه - مصرف مقداری و ریالی اقتصاد و محیط زیست ایران

این جداول از ترکیب جداول به‌دست آمده در ۱-۲ تا ۳-۲ حاصل می‌گردد. به این جداول ترکیبی یا دوگانه^۳ نیز اطلاق می‌شود.

۶-۲- حساب دارایی‌های محیط زیستی

حساب دارایی‌های محیط‌زیستی شامل برآوردهای انجام شده درباره مقدار دارایی‌ها و ارزش آن‌ها است که برای اولین بار در کشور تهیه شده است. مقادیر دارایی‌ها از منابع رسمی اخذ شده و با روش‌های استاندارد ارزش‌گذاری شده است. این حساب شامل ترازنامه مقداری و ارزشی سه گروه اصلی از دارایی‌های محیط زیستی زیر است:

۱-۶-۲. ترازنامه مقداری و ارزشی جنگل‌ها

۲-۶-۲. ترازنامه مقداری و ارزشی منابع آب

۳-۶-۲. ترازنامه مقداری و ارزشی منابع زیرزمینی

1- Environmental Protection Expenditure Accounts
2 - Hybrid tables
3 - Hybrid tables

۲-۶-۱. ترازنامه مقداری و ارزشی معادن

۲-۶-۲. ترازنامه مقداری و ارزشی نفت خام

۲-۶-۳. ترازنامه مقداری و ارزشی گاز طبیعی

بر اساس نتایج به دست آمده، ارزش کل دارایی‌های محیط‌زیستی کشور شامل جنگل، آب و معادن در پایان سال ۱۳۸۱ حدود ۱۲۴۰۰ تریلیون ریال برآورد شده است.

۲-۷. جداول ماتریس حسابداری اجتماعی شامل حساب‌های محیط‌زیستی ایران (IRANNAMEA)

ماتریس حساب‌های ملی شامل حساب‌های محیط‌زیست^۱، شکل گسترش یافته ماتریس حسابداری اجتماعی است که تعاملات اقتصاد و محیط‌زیست را نیز به صورت کمی ثبت و ارائه می‌نماید. لازم به ذکر است که ماتریس‌های مذکور، بر اساس چارچوب ماتریس حساب‌های ملی شامل حساب‌های محیط‌زیستی که نخستین بار توسط دفتر آمار هلند تهیه و ارائه گردیده و در فصل ششم از کتاب حساب‌های ادغام شده محیط‌زیستی و اقتصادی ۲۰۰۳ مورد توصیه قرار گرفته، تهیه شده است. این نوع از جداول ماتریسی، جامع‌ترین و تفصیلی‌ترین بیان روابط مقولات اقتصادی و محیط‌زیستی است که تاکنون معرفی گردیده است. علاوه بر کشورهای پیشگام اروپایی، در آسیا نیز ژاپن و کره جنوبی جداول مشابهی تهیه نموده‌اند. لازم به ذکر است که این جداول برای نخستین بار در کشور این جداول تهیه شده است.

1- National Accounting Matrix including Environmental Accounts - NAMEA
2- Integrated Environmental and Economic Accounts- SEEA 2003

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

ماتریس حسابهای ملی شامل حسابهای محیط زیست ایران در سال ۱۳۸۱ (IRANNAMEA) - جدول خلاصه

ارقام پولی به میلیارد ریال	ارقام مقداری به میلیون تن ارقام ایکایک در بلوک های رنگی)	کالاها و خدمات (CPC)	تولید (ISIC)	ایجاد درآمد	تخصیص درآمد اولیه	توزیع ثانویه درآمد	صرف درآمد	بخش های فعالیت های (تشکیل سرمایه ثابت ناخالص)	سرمایه - فعالیت ها	مالی	خالص مالیات ها	دنیای خارج	کل اقتصاد	پستامدها		خالص جریان ورودی به (+) و خروجی از (-) محیط زیست (توسط اقتصاد)	جریان های سایر دارایی های طبیعی	
														محیط زیست ملی	محیط زیست دنیای خارج			
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۸	
۱۶۳۸۰۲																		
	۱	۱	۱															
	۲	۲	۲															
	۳	۳	۳															
	۴	۴	۴															
	۵	۵	۵															
	۶	۶	۶															
	۷	۷	۷															
	۸	۸	۸															
	۹	۹	۹															
	۱۰	۱۰	۱۰															
	۱۱	۱۱	۱۱															
	۱۲	۱۲	۱۲															
	۱۳	۱۳	۱۳															
	۱۴	۱۴	۱۴															
	۱۵	۱۵	۱۵															
۱۶۳۸۰۲																		

۸-۲- تعدیل خروجی های اصلی حساب های ملی بر اساس ارقام برداشت و فروسایبی منابع طبیعی

خروجی های اصلی حساب های ملی متعارف عبارتند از تولید ناخالص داخلی، مازاد عملیاتی و پس انداز ملی. بر اساس چارچوب مرکزی نظام حساب های ملی که نتایج آن با نام حساب های ملی متعارف شناخته شده است، ارزش منابع طبیعی وارد شده در فضای اقتصاد، به عنوان محصول اقتصادی مورد شناسایی قرار گرفته و در تولید ناخالص داخلی و سایر اقلام ترازکننده محاسبه می شود. به عبارت دیگر، در حساب های ملی متعارف از این بابت هیچگونه تمایزی بین منابع طبیعی نظیر نفت و محصولات صنعتی نظیر پوشاک وجود ندارد. روش کار بدین نحو است که همان گونه که میزان تولید پوشاک در ارزش بازاری آن ضرب شده و ارزش ستانده آن را تعیین می نماید، میزان استخراج نفت خام ضرب در ارزش واحد آن، در محاسبه ارزش ستانده آن مورد استفاده قرار می گیرد. سپس، با کسر نمودن مصارف واسطه، ارزش افزوده هر یک از آنها محاسبه می گردد. با وجود این، اقتصاددانان در این زمینه اتفاق نظر دارند که تفاوت آشکاری بین استخراج نفت و پوشاک وجود دارد. به عبارت دیگر، تولید (استخراج) نفت با کاهشی در سرمایه های طبیعی کشور همراه است و در نتیجه بخشی از ارزش تولید، ارزش سرمایه های طبیعی است و نه ارزش ایجاد شده در فرایند تولید.

مفهوم رانت یا اجاره منابع نیز از شناسایی این تمایز مهم وارد ادبیات اقتصادی گردید. تقویم سهم طبیعت و تشخیص و تمییز آن از سهم فعالیت انسانی در ارزش منابع طبیعی استحصال یا برداشت شده، بخشی از وظایف حساب های اقماری محیط زیست محسوب

می‌شود. واژه زوال (یا زوال کمی) را می‌توان به عنوان معادل فنی مفهوم برداشت^۱ ذکر کرد. در منابع تجدیدپذیر، این مفهوم به بخشی از برداشت از منابع اطلاق می‌گردد که فراتر از میزان جایگزینی (قابلیت تجدید) باشد. در منابع تجدیدناپذیر این مفهوم به کل برداشت یا استخراج از منابع قابل تطبیق است. بنابراین در تعریف کلی برای این مفهوم می‌توان گفت که آن نوع برداشت از منابع است که منجر به زوال آن می‌گردد.^۲

علاوه بر این که طبیعت تأمین کننده منابع طبیعی مورد نیاز به منظور تولید بسیاری از محصولات است، خدمات دیگری نظیر جذب پسماندها را نیز بر عهده دارد. با وجود این، ظرفیت جذب طبیعت نامحدود نیست و گذر از حدود آن، منجر به کاهش کیفیت منابع طبیعی و محیط‌زیست شده و آثار و هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم قابل توجهی را بر جامعه تحمیل می‌نماید. این هزینه‌ها، هزینه‌های زوال کیفی محیط‌زیست یا هزینه‌های فروسایبی نامیده می‌شوند. فروسایبی^۳ معادل زوال کیفی محیط‌زیست در نتیجه انواع آلاینده‌ها، استفاده ناصحیح از منابع یا بروز بلایای طبیعی است به نحوی که فراتر از میزان جذب یا ترمیم و بازسازی عوامل محیط‌زیستی باشد.^۴ متأسفانه تاکنون روش‌های کاملاً استاندارد برای محاسبات هزینه‌های فروسایبی معرفی نشده است و کشورهای مختلف، فراخور مقدرات خود عمل می‌کنند. با وجود این، همواره می‌توان بر اساس مجموعه روش‌های توصیه شده، تصویری مقدماتی از سطح این هزینه‌ها به دست داده و خروجی‌های حساب‌های ملی را بر اساس آن تعدیل نمود. خوشبختانه بانک جهانی در بررسی انجام یافته درباره کشور ما در سال ۱۳۸۱، برآوردهای قابل قبولی را ارائه نموده است که در این پژوهش به عنوان مبنای تعدیلات مربوط به هزینه‌های فروسایبی مورد استفاده قرار گرفته است.

در این طرح پژوهشی، همه خروجی‌های اصلی حساب‌های ملی شامل تولید ناخالص داخلی، مازاد عملیاتی و پس انداز ملی بر اساس ارقام برداشت و فروسایبی تعدیل گردیده است. به نظر می‌رسد که در روشن ساختن اهمیت مطلب، اشاره به این نکته کافی باشد که در سال ۱۳۸۱، درصد تعدیل تولید ناخالص داخلی از بابت برداشت ۴۱ درصد و بابت برداشت و فروسایبی ۴۸ درصد بوده است. علاوه بر آن میزان پس انداز ملی تعدیل شده در سال مذکور به میزان قابل توجهی منفی است در صورتی که پیش از تعدیل رقم آن مثبت و بزرگ بوده است.

1- Depletion

۲- ماخذ تعریف مذکور: راهنمای عملیاتی حساب‌های یکپارچه محیط زیستی / اقتصادی، ص ۲۱۸، از انتشارات سازمان ملل متحد، سال ۲۰۰۰.

3- Degradation

۴- ماخذ تعریف مذکور: راهنمای عملیاتی حساب‌های یکپارچه محیط زیستی / اقتصادی، ص ۲۱۸، از انتشارات سازمان ملل متحد، سال ۲۰۰۰.

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تعدیل خروجی‌های اصلی حسابهای ملی بر اساس برداشت از منابع طبیعی و فروسایبی - میلیارد ریال

۱۳۸۱		تعدیل شده	تعدیل نشده
مصارف	منابع		
حساب تولید			
ستانده به قیمت پایه			
	۱,۳۸۱,۳۰۹	۱,۳۸۱,۳۰۹	۲۵۰,۳۰۷
تعدیل بابت تفاوت قیمت‌های جهانی با قیمت‌های داخلی منابع زیرزمینی			
	۱,۳۸۱,۳۰۹	۱,۶۳۱,۶۱۶	
ستانده تعدیل شده به قیمت پایه			
۴۴۱,۵۸۲	۴۴۱,۵۸۲		
کسر می‌شود: مصارف واسطه			
۹۱۹,۷۲۸	۱,۱۷۰,۰۳۵		
برای است با: ارزش افزوده ناخالص به قیمت پایه			
۶,۵۵۰	۶,۵۵۰		
علاوه می‌شود: خالص مالیات بر محصول			
	-۲۵۰,۳۰۷		
تعدیل خالص مالیات بر محصول بابت پارانه منابع زیرزمینی به بنگاه‌ها			
۹۲۶,۲۷۸	۹۲۶,۲۷۸		
تولید ناخالص داخلی به قیمت بازار			
حساب ایجاد درآمد			
ارزش افزوده ناخالص به قیمت پایه			
۲۱۷,۰۵۲	۲۱۷,۰۵۲		
کسر می‌شود: جبران خدمات کارکنان			
۹,۳۰۰	۹,۳۰۰		
کسر می‌شود: خالص سایر مالیات‌های بر تولید			
۶۹۳,۳۷۵	۹۴۳,۶۸۲		
مازاد عملیاتی ناخالص			
۱۱۳,۳۶۰	۱۱۳,۳۶۰		
کسر می‌شود: مصرف سرمایه‌های ثابت			
۵۸۰,۰۱۵	۸۳۰,۳۲۲		
مازاد عملیاتی خالص			
	۱,۷۸۱		
کسر می‌شود: برداشت از منابع بیولوژیکی طبیعی (جنگل و ماهی)			
	۱,۳۵۵		
اضافه می‌شود: رشد طبیعی منابع بیولوژیکی طبیعی			
	۴۸۱,۶۳۸		
کسر می‌شود: برداشت از منابع زیرزمینی			
شامل:			
	۱۷۴,۸۶۶		
نفت خام			
	۱۸۰,۳۲۵		
گاز طبیعی			
	۱۲۶,۴۴۷		
سایر معادن			
۵۸۰,۰۱۵	۳۴۸,۲۵۷		
مازاد عملیاتی خالص تعدیل شده (بر اساس برداشت)			
	۲۳,۹۲۳		
کسر می‌شود: فروسایبی منابع بیولوژیکی طبیعی (زمین و جنگل و ماهی)			
	۵۵,۴۵۰		
کسر می‌شود: سایر هزینه‌های فروسایبی			
شامل:			
	۲۵,۵۰۰		
آب			
	۱۴,۴۲۰		
هوا			
	۳,۳۳۰		
پسماند			
	۱۲,۳۰۰		
انتشار گازهای گلخانه‌ای			
۵۸۰,۰۱۵	۲۶۸,۸۸۴		
مازاد عملیاتی خالص تعدیل شده (بر اساس برداشت و فروسایبی)			
حساب تخصیص درآمد اولیه، حساب توزیع ثانویه درآمد			
و حساب مصرف درآمد			
	۲۶۸,۸۸۴		
مازاد عملیاتی تعدیل شده (بر اساس برداشت و فروسایبی)			
۵۸۰,۰۱۵	۲۱۷,۰۵۲		
علاوه می‌شود: جبران خدمات کارکنان			
	۱۵,۸۵۰		
علاوه می‌شود: خالص مالیات بر تولید (شامل پارانه منابع زیرزمینی)			
۲۱۷,۰۵۲	-۲۳۴,۴۵۷		
علاوه می‌شود: خالص جبران خدمات دریافتی از اشخاص غیرمقیم			
	-۱۲,۵۱۸		
علاوه می‌شود: خالص درآمد دارایی‌ها از اشخاص غیرمقیم			
	-۳,۴۱۵		
علاوه می‌شود: انتقال جاری			
	-۴۳		
کسر می‌شود: هزینه‌های مصرف نهایی			
۵۹۱,۰۷۴	۵۹۱,۰۷۴		
کسر می‌شود: هزینه‌های مصرف نهایی			
۲۰۵,۸۶۷	-۳۵۵,۵۷۰		
پس انداز خالص تعدیل شده (بر اساس برداشت و فروسایبی)			
حساب سرمایه			
	-۳۵۵,۵۷۰		
پس انداز تعدیل شده (بر اساس برداشت و فروسایبی)			
۱۹۸,۸۸۱	۱۴,۴۳۳		
کسر می‌شود: سرمایه تولید شده			
شامل:			
	۲۶۳,۳۹۸		
تشکیل سرمایه ثابت ناخالص			
	-۱۱۳,۳۶۰		
مصرف سرمایه ثابت			
	۴۸,۸۴۳		
تغییر در موجودی ابزار			
	۱۴,۴۳۳		
خالص انتقال سرمایه‌ای			
	-۴۸۲,۰۶۴		
کسر می‌شود: سرمایه طبیعی تولید شده			
شامل:			
	-۱,۷۸۱		
برداشت از منابع بیولوژیکی طبیعی (جنگل و ماهی)			
	-۴۸۱,۶۳۸		
برداشت از منابع زیرزمینی			
	۱,۳۵۵		
رشد طبیعی دارایی‌های بیولوژیکی طبیعی			
	-۷۹,۳۷۳		
کسر می‌شود: فروسایبی سرمایه طبیعی			
۲۱,۴۲۰	۲۱,۴۲۰		
خالص وام دهی (+) / وام گیری (-)			
	۱,۱۷۰,۰۳۵		
تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه - میلیارد ریال			
	۵۴۱,۴۳۷		
میزان تعدیل - میلیارد ریال			
	۶۰۸,۵۹۷		
تولید ناخالص داخلی تعدیل شده - میلیارد ریال			
	۴۸		
نسبت تعدیل - درصد			

ماخذ: محاسبات تحقیق

فهرست گزارش‌های پژوهشی

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
۱۳۹۳		
بررسی اثرات دور اول و دوم تحولات اقتصاد کلان بر ترازنامه بانک‌ها	MBRI-PN-93018	هادی حیدری
گواهی سپرده مدت‌دار سرمایه‌گذاری خاص: کاستی‌ها و راه‌حل‌ها	MBRI-PN-93017	رسول خوانساری، ماندانا طاهری، حمید زمان‌زاده
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از منحنی فیلیپس	MBRI-WP-93016	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
چرخه‌های تجاری و اعتباری	MBRI-PP-93015	فرهاد نیلی و امینه محمودزاده
ارتباط پول و قیمت؛ با تمرکز بر اجزای شاخص قیمت مصرف‌کننده	MBRI-PP-93014	رامین مجاب
ارزیابی پویایی صنعت بانکداری ایران با تأکید بر رقابت‌پذیری	MBRI-PN-93013	اعظم احمدیان
هدف‌گذاری تورم؛ لزوم اعمال و پیش‌شرط‌های اساسی	MBRI-PN-93012	ایلناز ابراهیمی
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-PP-93011	مریم همتی
کنترل اثرات ناپایداری و شکست ساختاری تورم با مدل‌های غیرخطی و زمان‌متغیر	MBRI-WP-93010	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
راهکاری در جهت تقویت رعایت اصول شریعت در قراردادهای بانکی	MBRI-PN-93009	وهاب قلیچ و فرشته ملاکریمی
ارزیابی سرمایه بانک‌ها بر اساس استانداردهای بین‌المللی	MBRI-PN-93008	زهرا خوشنود و مرضیه اسفندیاری
پیش‌بینی تورم ایران با استفاده از عوامل مشترک اجزای شاخص قیمت کالاها و خدمات	MBRI-WP-93007	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
وضعیت صنایع در دوره های رونق و رکود	MBRI-PN-93006	مجید عینیان
ارزیابی وضعیت مطالبات غیرجاری در نظام بانکی ایران و مقایسه آن با سایر کشورها	MBRI-PN-93005	لیلا محرابی
معرفی روش‌های تامین مالی اسلامی در کشورهای مختلف	MBRI-PN-93004	لیلا محرابی
سیر سرمایه مخالف چرخه سندی از جمله اسناد توافق‌نامه سرمایه بال سه	MBRI-PP-93003	زهرا خوشنود
آسیب‌شناسی بازار بین‌بانکی ریالی در ایران با تأکید بر ابعاد فقهی	MBRI-PP-93002	رسول خوانساری
اثر پسماند جانشینی پول در ایران	MBRI-RR-93001	سامان قادری
۱۳۹۲		
ضرورت بازسازی چارچوب ارتباطی بانک مرکزی	MBRI-9228	مریم همتی
استقلال بانک مرکزی؛ گام نخست در پیشبرد اهداف سیاست‌گذاری پولی	MBRI-9227	مریم همتی
تأثیر نوسانات متغیرهای کلان اقتصادی بر مطالبات غیرجاری بخش بانکی؛ رهیافت اقتصادسنجی	MBRI-9226	حامد عادل نیک
اثرات پویای حجم کل بدهی‌ها بر بخش واقعی اقتصاد ایران (۱۳۶۰-۱۳۹۰) و ارزیابی آن به عنوان سازوکار هشداردهنده وقوع بحران مالی	MBRI-9225	احمدعلی رضایی
ارزیابی عملکرد بانک‌ها در سید دارایی، بدهی، سود و زیان در سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۲	MBRI-9224	اعظم احمدیان
تحلیل سهم از بازار بانک‌ها (۱۳۹۰-۱۳۹۱)	MBRI-9223	اعظم احمدیان
ارزیابی شاخص‌های سلامت بانکی، در بانک‌های ایران (۱۳۹۰-۱۳۹۱)	MBRI-9222	اعظم احمدیان
تجربه بانک‌های توسعه‌ای در بحران اقتصادی جهان و تحولات پس‌انداز و سرمایه‌گذاری در اقتصاد جهانی	MBRI-9221	لیلا محرابی
وضعیت آماری موسسات مالی اسلامی برتر در جهان (با تأکید بر نقش بانک‌های ایرانی)	MBRI-9220	وهاب قلیچ، لیلا محرابی
پایداری تورم و عوامل مؤثر بر آن در اقتصاد ایران	MBRI-9219	حجت تقی‌لو
مالیات تورمی در ترازوی عدالت	MBRI-9217	دکتر محمداسماعیل توسلی و وهاب قلیچ
مدیریت ثروت اسلامی	MBRI-9216	رسول خوانساری، رضا یارمحمدی
بررسی دیدگاه‌های فقهی پیرامون مسأله جبران کاهش ارزش پول	MBRI-9215	فرشته ملاکریمی
تحلیل عاملی نسبت‌های مالی بنگاه‌های صنعتی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران	MBRI-9214	ماندانا طاهری، فرهاد نیلی
صکوک کوتاه‌مدت و کاربردهای آن در بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9213	رسول خوانساری، حسین میسمی، لیلا محرابی
جعبه ابزار پیش‌بینی تورم در اقتصاد ایران	MBRI-9212	سید مهدی برکچیان، سعید بیات، هومن کرمی
محاسبه سود قطعی سپرده‌گذاران در بانکداری بدون ربا	MBRI-9211	حسین میسمی
ارزیابی عملکرد صنعت بانکداری در ایران (مقایسه سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰)	MBRI-9210	اعظم احمدیان
نگاهی به چارچوب قانونی، نهادی و نظارتی ورشکستگی بانک	MBRI-9209	حمید قنبری
تحلیل شاخص‌های عملکرد شبکه بانکی در تأمین مالی تولید	MBRI-9208	اعظم احمدیان
بسترهای تشکیل منطقه بهینه پولی بین کشورهای سازمان همکاری اقتصادی (اگو)	MBRI-9207	مصعب عبدالهی آرانی

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

عنوان	کد گزارش	نویسنده / نویسندگان
حاکمیت شرکتی، نظارت و مقررات احتیاطی در موسسات مالی اسلامی: گزارش پنجمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9206	حسین میسمی
استانداردهای حسابداری و حسابرسی در موسسات مالی اسلامی: گزارش چهارمین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9205	وهاب قلیچ
مدیریت دارایی و بدهی در بانکهای اسلامی: گزارش سومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9204	لیلا محرابی
مدیریت ریسک در بانکهای اسلامی: گزارش دومین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9203	رسول خوانساری
اصول و مقررات شرعی در معاملات و تأمین مالی: گزارش اولین روز مدرسه زمستانه بانکداری اسلامی	MBRI-9202	فرشته ملاکریمی
تورم و جبران کاهش ارزش پول از دیدگاه اسلامی: گزارش هفتمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9201	حسین میسمی
۱۳۹۱		
پولی کردن کسری بودجه از منظر اقتصاد اسلامی: گزارش ششمین جلسه نقد پژوهش‌های بانکداری و مالی اسلامی	MBRI-9111	حسین میسمی
مجموعه روایات ربا(بخش اول)	MBRI-9110	فرشته ملاکریمی
بررسی فقهی و حقوقی وثایق بانکی	MBRI-9109	فرشته ملاکریمی
عوامل مؤثر بر استفاده خانوارهای شهری از انواع خدمات مالی	MBRI-9108	فرهاد نیلی و مرضیه اسفندیاری
ضرورت معرفی رهنمود جدیدی در مدیریت ریسک نقدینگی با توجه به تحولات سیستم مالی در ایران	MBRI-9107	زهرا خوشنود
ساختار بانکداری اسلامی در کشورهای اسلامی: نمونه موردی کشور مالزی	MBRI-9106	لیلا محرابی
مفهوم‌شناسی ربا و بهره	MBRI-9105	حسین میسمی
تورق چیست؟	MBRI-9104	وهاب قلیچ
چشم‌انداز اقتصاد اسلامی بر بحران مالی جهانی	MBRI-9103	لیلا محرابی
وضعیت بانکداری اسلامی در کشورهای منطقه MENA	MBRI-9102	لیلا محرابی
بحران یورو؛ ریشه‌های پیدایش و سناریوهای آینده	MBRI-9101	ایلناز ابراهیمی
۱۳۹۰		
عملیات بازار باز در چارچوب بانکداری بدون ربا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9008	حسین قضاوی، حسین بازمحمدی
کتاب‌شناسی اقتصاد ریاضی (پاییز ۱۳۹۰)	MBRI-9007	فرهاد نیلی
برآورد قدرت بازاری در شبکه بانک‌های دولتی ایران (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9006	سید صفدر حسینی
جنبه‌های اساسی تغییر واحد پول ملی؛ تجربه ونزوئلا (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9005	ابوالفضل اکرمی، پیمان قربانی
اصول اساسی اثربخشی نظام‌های بیمه سپرده (تابستان ۱۳۹۰)	MBRI-9004	حسین معصومی، محمد روشن‌دل
ساز و کارهای تأمین مالی شرکت‌های کوچک و متوسط (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9003	زهرا سلطانی، زهرا خوشنود، طاهره اکبری آلاشتی
بانکداری اخلاقی در جهان (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9002	وهاب قلیچ
مالیات توری دلازل (بهار ۱۳۹۰)	MBRI-9001	حسین قضاوی
۱۳۸۹		
بورس اوراق بهادار در ایران و برخی کشورهای منتخب	MBRI-8911	علی حسن‌زاده، اعظم احمدیان
قانون بانک مرکزی فدراسیون روسیه	MBRI-8910	امیر حسین امین آزاد، حسین معصومی
سیاست‌های پولی و قیمت نفت	MBRI-8909	مهدی منجمی
مدیریت نقدینگی وجوه نقد صندوق شعب با استفاده از مدل انتشار	MBRI-8908	هادی حیدری، زهرا زواریان، ایمان نوربخش
مصوبه تشکیل مراکز خدمات سرمایه‌گذاری استانی	MBRI-8907	لیلا محرابی
بررسی برنامه پنجم توسعه کشور	MBRI-8906	مهشید شاهچرا
آیین‌نامه اجرایی حمایت از صادرکنندگان خدمات فنی و مهندسی	MBRI-8905	طاهره اکبری آلاشتی
اثر خارجی بحران های مالی آمریکا و انگلستان بر دیگر نقاط جهان	MBRI-8904	ترانگ بوی، تامیم بایومی، مترجم: سوفی بیگلری
نقش یوان در موفقیت تجاری چین	MBRI-8903	پرستو شجری
ادوار تجاری و آزمون علیت گرنجر	MBRI-8902	مجید صامتی، سعید دانی کریم زاده، لیلا نیلفروشان
امکان‌سنجی فقهی-اقتصادی استفاده از نهاد وقف در تأمین مالی خرد اسلامی	MBRI-8901	حسین میسمی، محسن عبدالهی، مهدی قائمی‌اصل

پژوهشکده پولی و بانکی

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران: میدان آرژانتین، ابتدای بزرگراه آفریقا، پلاک ۱۰
کدپستی: ۱۵۱۴۹۴۷۱۱۱ صندوق پستی: ۷۹۴۹-۱۵۸۷۵

www.mbri.ac.ir